

# ДОМАЋИ ЛИСТ

Цена је листу  
на целу годину 2 ф.  
на по године 1 ф.

Изази сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:  
**СТЕВАН КОЊОВИЋ** учитељ.

Цена за огласе:  
на целој страни 8 ф.  
на по стране 4 ф.  
на четврт стране 2 ф.

## РАДЕНИЧКО ПИТАЊЕ.

чланак из националне економије

Прерадио Вој. Б.

**Д**ако се култура почела ширити, па све до данас, од свију производни снага је највећу улогу играла на пољопрвредном и занатлијском пољу главница (капитал), и рад поео. Обе је ове производне снаге, најновија радња једну од друге одвојила, и на основу тога се породила два друштвена разреда: разред капиталиста и разред раденика.

Раденици су били скучени и из свога се разреда никада нису могли подићи у виши, никаквом се напредку нису могли надати. Узроци тога стања су лежали у околностима у којима су се тада раденици налазили. Да би се тога јаднога стања једном опростили и да би свој опстанак осигурали а поред тога да би и они у друштвеном животу имали својих права, породе се међу њима, — тако звани, раденички покрети.

Намера и цел ових покрета је била, да се оне неповољне околности

у којима су се раденици налазили, у колико је можно уклоне, и да тим путем дођу до повољније и сигурније наднице, како би материјално добро снабдевени били и тако све потребе које су им у животу нужне набавити могли, па да себе и своју породицу хране и на даљи пут наставе, да се временом и сами подигну из тога мучнога стања, да тешком муком зарађену тековину после и сами могу радити и тако да не буду вечити раденици, него и сами да постану својим господарима.

У почетку је ово врло тешко ишло, али временом и поједине државе увидише, да је стање раденика — особито пак на вишем занатлијском пољу — заиста худо и јадно. Од свију тих држава је Енглеска прва била, која је на тако званим творничким законима порадила у корист својих раденика. Ови закони забрањују да се у великим творницама (фабрикама) деца и женске употре-

бљују код врло тешких послова; даље, ови закони опредељују време, колико је дужан један раденик преко дана радити; то је нормално радено време и износи десет сати на дан. — Било је и таквих закона који се стараше за умно изображење раденика и који налагаше да се наднице раденицима само у доброј роби имају платити.

Али у Енглеској поред државе још и сами раденици прегоше да међусобним помагањем своје стање на боље окрену; намера је томе била да се раденичко питање тако мирним путем реши а да у држави владајући друштвени ред не помућен остане. Тако се створише међу њима подномажуће задруге; али од свих задруга које су међу њима постојале најзнатнија су била стварајућа друштва cooperative societies — где сами раденици својом сопственом снагом прибаве нужну главницу и тако себи подигну творнице; дакле ту осим добивене дневнице још и чисту хасну деле.

У најновијем добу највећу улогу играју раденичке задруге Trades Unions — а то је сједињење раденика у одбрану својих интереса. Ове задруге несу за то да се чини преврат у држави и да се друштвени ред поремети, не паште се да сваки раденик постане временом и подузимач, већ траже да се дневница или надница утврди да буде довољна; даље свакога раденика — као таква — бране, и заступају његове интересе. Ако су околности такве у којима наднице мање бивају, онда ове задруге, да би се наднице повисиле, допуштају отказ рада — strike — и они раденици који остану без посла од исте задруге, добијају за то време новчану потпору. Ове задруге и не траже

да надница буде здраво велика, већ само да служи сваком раденику као стални извор одакле би се увек могао сигурном приходу надати.

Даље у Енглеској поред горе наведени задруга постоје још и тако зване радене камаре, које у случају немира као неки судски степен врше своју дужност. Ове су камаре већ и зато добре, што се у њима раденик не осећа више као члан нижега разреда, јер у њима ужива сва она права и законе које и подузимаче вежу. Ове су камаре двојачке; као: Мунделове камаре — Conciliation board — и Кетлове камаре Arbitration board. — У обема камарама у једнаком броју заузимају место раденици и творничари. У Мунделовим камарама председава наизменце творничар или ти који раденик а у Кетловим увек једна трећа и независна личност.

У немачкој и француској се исто таким жаром трудише да раденичко питање мирним путем реше и на основу тога се и тамо основаше такве задруге, потпомажуће штедионице и т. д.

Но раденици још и следећим начинима могу своје стање поправити. Треба да се уздржавају од ране женидбе, која се нарочито у њиховом сталежу јако распростра, а даље, добро морају познавати ток рада по разним местима и она места, која су препуна раденицима, треба да оставе и да потраже места где их у мањем броју има; наравно да ће онда тако и надница бити већа.

Ово су важније тачке у решењу раденичка питања, које треба да сви раденици без разлике пред очима имају и онда се увек могу повољнијој надници надати. —

## ВОЋАРСТВО.

### Јабука.

**Ј**абука је код нас најпознатија и најмилија воће. За њу се слободно може рећи, да је право српско воће. Србин готово све своје и верске и народне обичаје са јабуком врши. Србин њоме девојку себи за љубавцу проси; он је под Божићни колач меће; с ње се о Божићу умива, на с ње и своју стоку напaja; њу мила гошћа из недарца вади и за љубав је пружа домаћину; њоме испраћају мртве и на крстове мећу. И још много и много има обичаја у којима јабука главну улогу игра, о томе нас најбоље могу уверити наше народне песме, у којима се на толико много места она спомиње. С тога је тешко наћи и једне српске бајте, а да се у њој не нађе

по које јабуково дрво на ма и петровача. Јабука (рус. ябл; — Apfel нем) по Линеовој системи спада у ону класу по којој цвет има 20 прашника и 5 тучкова а по природној деоби спада у ровасео. Круна јој израсте велика и јако разграната; стабло јој је велико и високо, може да изнесе 5 до 10 м. до врха. Веком може да потраје до 100 година.

Јабука воли да је засађена на отвореном месту а не загушном, па још кад је сунчаној топлоти и светлости изложена, онда врло добро успева. У чврстој земљи најбоље напредује: у песку, па особито сувом брзо изда. И влажну земљу може да поднесе, али не такову у којој ће је вода да удави. Јабука пушта своје жиле у ширину а не у дубљину, па због тога баш воли чвршћу земљу, пловачу, да се може утврдити; но ипак та земља мора бити плодна, или се чешће мора подгноја

## ПОДЛИСТАК.

### Кроз Фрушку Гору.

Путописна црта.

VII.

### Раковац.

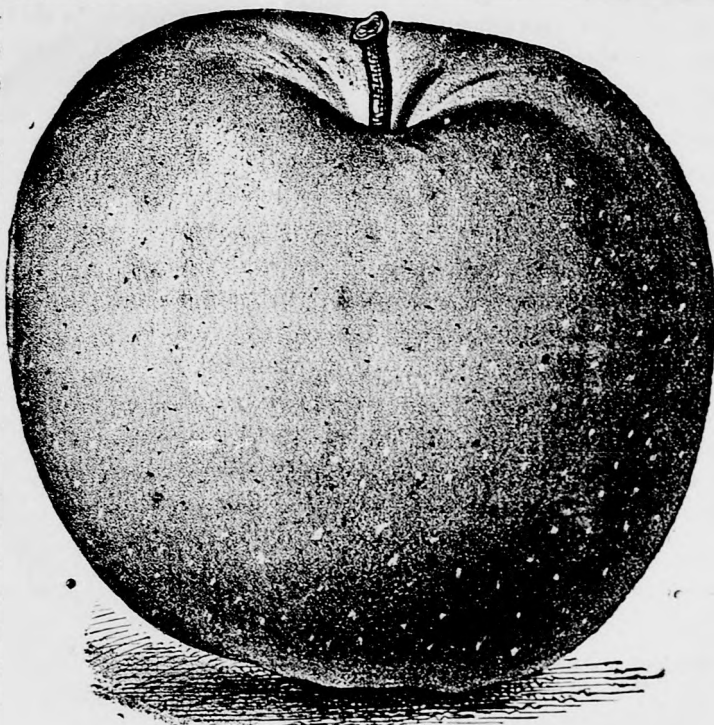
**У**ано 23. јула (4. авг.) о. г по синоћнем договору, састасмо се у трапезарији манастира Раванице нас тројица на доручку. Све наше остависмо у манастиру само понесосмо сваки по летњи огртач — одбрану од праха, ако где на коли успутујемо и пош Шаца понесе горњу мантију, вели: „нек се нађе.“ Све те три ризе вежемо у каише и

по дужем погађању, удесимо који ћемо и како ћемо да носимо. Сва тројица бесмо задовољни; мени ће најмање пасти на терет, а њих неће бити срамота.

Штапић у руке, прдљаг на леђа и у име Божије, растадосмо се на неколико дана од манастирске братије. Упутимо се северној страни кроз шљивике и кршеве, лаки, весели у шали и смеју, и неосетисмо кад се упустисмо дубље у шуму. Сунце је већ добрим одекочило и ако смо у шуми опет зној све цури са лица. Али за то опет то није сметало, да смо увек два говорили а један само слушао: и што год смо почели нисмо ништа довршили. Међају се браћа, носе пртљаг, нико их не види па им је чисто лакше, ал' опет за то никад не могу згодна места да му нађу; сад је на леђима, сад под једним сад под

вати, јер је без тога слабо роди. — При сађењу, особито се на то мора пазити, да ни пошто не буде дубље засађено, него што је била на свом старом месту, јер ће то да буде највише узрок, да се не прими, ипнако и потера она брзо угине.

Јабука се расклољује семеном или изданцима, које треба у расаднику однеговати и покаламити. Као каламак може да се однегује за велику и високу воћку; а може се удесити да се од њега произведе и патуц-јабука. — Големо ће се дрво произвести, кад се подлоге (дивјаке) буду произвеле од обичне *дивије јабуке*: а



Сл. 67.

патуци, кад подлоге будемо произвађали од *рајске јабуке* (*Malus pinnatifida*), те **на** њих будемо каламили лене и fine сорте. — Из семе-

насе само произвађају — чији су цветови спаривани били, укрштени — ради новитета (нових сорти).

Све досад познате плодове јабукових дрва поделили су славни помолози Лукас и Дил у 15 класа. Другом ћемо приликом изнети свих тих 15 класа са својим особинама и врстама

(варијететима) а за сад ћемо по славном српском помологу др. Патошевићу само неке врсте изнети које су као најбоље припознате и могу се

другим пазухом, сад у рукама. Свуда пробаше, још им само ноге осташе мирне.

— Јел' тешко браће? Запитаћу их ја који пут. А они ће:

— Није! А све један од другог иште, да му помогне

— Е тако видите, није добро бити баш увек ни велики господин. Рећи ћу им по који пут ја.

Ја нисам до душе ништа носио и није ми тако тешко било, као њима пењати се уз брег, али нешто ми је канутић у сваки час нешто тежи бивао; дувало ме је одостраг нешто по бутинама, а сам не знам шта је.

Седнемо два и три пут, те запалисмо који цигару, који цигаретлу а који и лулу; пушимо, ал' нам се нешто не пуши. Сува уста све се лепи језик за небо.

Већ изађосмо из свих тема, те само један сврши а други почне: „Само да је мало воде!“

Тешкајући један другог стигосмо на врх венца. Венац је врх планине преко, које морамо прећи кад из Раванице у Раковаци демо. Висока је то планина; веде кад се човек на венцу поине на дрво које, видеће с њега целу Бачку преко Дунава с Раковачке стране и цео Срем преко Раванице и других манастира. — Ми се задовољисмо и са причом овом само и не сумњасмо у истинитост њену, јер нисмо се желели уверавати. Но још би нам то требало да се и на дрва пентрамо.

Беше ту на врх венца једна мала голета — ливадица. С ње се не види ништа, јер су унаоколо дрва. Приђосмо у

са најбољим успехом и код нас неговати. Најбоље су од **летњих** бела аспраканика и румена аспраканика, гравеништајника, лешња мирисавка; од **јесењих**: цар Александар, ова је једна од најкрупнији, јесења ананаска, данцишкиња, јесења калвила и кардиналка; од **зимских**: аралика, ананаска зимска, златна зимска шармена и златна зимска ренешка, кармелишка, орлеанка и шампањка, дарка и канадска ренеш, карлонка и кирка, шаркерова пешинка, а особито рузмиринка и царица свију бела зимска калвила, па жуша белешлерка, и од новијих принц Рудолф и кнез Бизмарк, ове ваља садити, или ко има лоших врсте, нека их овима прекалами. — За ове се каже, да свако дрво донесе толико, колико јутро земље

ишеницом у доброј години. Готово све те јабуке и на зими су тврђе од других, њима не нахуди ни мраз од — 20°R. ако и по више дана подржи.

За наше јабуке особито се може са своје издржљивости препоручити ерделска бабулка, коју у сл. 67. видимо. Иза свих тих наведених сорти не смемо заборавити и на нашу на гласу чувену *славонску срчику*, која се у страним земљама по скупе новце продаје. Најбоља је она срчика што око Пакраца роди, те онде је греота за сваки корак земље ако стоји празан, јер пресађена, од семена подигнута и прекаламљена не бива више ни у Срему, Бачкој, Банату ни близу онака; *осим кад се сама на себе по двапут накалами.*

## ПЧЕЛАРСТВО.

### Рад око пчела.

#### §. 20. Пчеларске справе.

Вели наша пословица: „без алата нема заната.“ То исто важи и за пчеларење. Ко не тера пчеларење у велико тај треба да се чува од свих

излишних трошкова за разне справе. Без неких справа не може се пчеларити, но те могу и сами пчелари направити или тек временом једну по једну набавити. На против, ко пчелари у велико, том су на сваки начин нужне готово све

хлад и спустисмо се земљи да се мало одморимо.

Ух да ми је бар толико воде, да уста поквасим, изгоре! Рече поп Шаца.

— Више би сад вредила једна кап, нег после аков раковачке салаксије, Дода професор.

— А бил' ви да мало наквасите грло? Приметују им ја.

А што питаш, кад би је и ти, па ма и са пута. Одговорише ми обојица.

А! Сад би добра била она јабука попе, што си је јуче ногом одгурнио кад се пењасмо на Врдничку кулу. Рекох му ја,

— А зар си ти то приметио?

— Па и ја сам је дочекао па одшорио даље. Боме да ми је и дивји крушака, и са њима би покушао да жеђ загасим. Дода професор.

Видите, ви је ногом одгурнусте а ја се саже и подиже, те је оставих у џеп. При онакој синоћној госпоцкој вечери и јутрашњем масном доручку нисам је ни приметио у џепу; а ево сад како се боме и ја уморих, нешто ми капут отештао, а оно где, јабука притегла. Па кад се тако „добру нашла“ ево да је поделимо.

Моја се браћа обрадовала па уз сладак закусак и ако од киселе јабуке, рекоше ми још коју шалећи, онако како се ја ко учитељ по читанци владам. —

Кад се одморисмо и наћеретасмо, притегнусмо боље кајишиће на опанчићима па са једно „напред“ пођосмо даље, али не више уз брдо већ низ брдо. Не знам како је горе! Кад се пењасмо горе, молисмо се Богу само да нам је с брда ићи, лакше би

справе, које се од страних пчелара препоручују и које се сваким даном усавршују.

Ми ћемо их овом приликом набројати све и укратко описати а сваком пчелару остављамо на вољу коју ће и кад ће набавити.

1. Пчеларска кап. Ова је као од сита начињена, што долази на лице, а око врата платно, чиме се врат обвије. Њоме се пчелар чува од убода у лице. — У место капе многи међу само заклон на очи. Ово је обично оплетено од тавке жице и за оба се ува прикачи или од остраг преко потиљка пребаци.

2. Пчеларска дула. Изгледа као обична дула с том разликом, што се од доле са труди потиљали; горе на заклону има као мали одачић, кроз који иде дим, кад се кроз камиш у њу дува. Дим је од дувана јак и пчеле брзо опије кад се на њи пушта. Употребљује се при прегледању појединог саћа, на који су се пчеле скуниле, њиме се растерују. Дула или иначе димњача има разних врсти: неке су са малим меховима начињене, те се из једне руке дува а другом прегледа и удешава. А

и иначе има други справа за димљење, без којих пчелар заиста може да буде. Осим тога употребљују многи осушену трску са дрва или иначе запаљену крпу. Најбоље је просту пчеларску лулу употребити, кад је употребити морамо.

3. Сандуче за хватање роја или празница. Сандуче ово изгледа као подељи шунаљ стуб са четир побочне стране. Горе је отворено а доле има дно, које може пролазити кроз целу шунаљину. По крајевима овога четвороугластог дна, причвршћена су гушћија пера, која се при потискивању чешу о бокове сандучета. Са спољашње стране дна има подужа учвршћена дршка, помоћу које се може сандуче издићи у вис, разуме се, кад је прво дно у сандучету учвршћено. Сандуче толико мора бити широко колика је шунаљина кошнице. — Ова се справа употребљује за хватање ројева. Ако су ројеви на висини, онда се дршка од дна привеже уз какву мотку дугачку и тако издигне под рој и овај стресе. Но није толико удешена за хватање, колико за истресивање у ђерзонку и то поглавито у усправне.

нам било; а сада нам се чини као да је оно лакше а ово теже.

Ми пролазасмо кроз као неки просек, криш и с једне и с друге стране. Уз пут указаже нам се по који жбун куница, слетимо на њега као врапци, па док их не обретемо не одмичемо се. — Сада је моја јабучка пала у важности; ал' бадава, она је своје онда учинила кад овога није било.

Пред нама просени све јачи и шири. По косама брдеким леже исечени пањевци, које с тешком муком извлаче на пут. У путу тако наиђосмо и на неку момчад, која барутом прште владе. Замолимо их воде: један екочи оде на извор и дотесе нам у крчагу ладне добре воде. Написмо се, како пош Шаца рече, и за сутра Ал' шта вреди, како се одмакосмо а ми опет

жедни. То је жива мука, поток одуд, по ток одуд а не можеш пити јер немамо с чим. Како који спомене да би пиво, а други дочека са Мажуранџевим стихом из Ченгић Аге:

Ожедни (ш) ли? Морача је близу;

Требал а'(т) купе? има(ш) двије руке.

И тако у живом и веселом разговору пролазећи кроз овај бајни предео, слушајући жубор поточића са свих страна и умилни глас птица, које с дрвета на дрво с лећу — дођосмо већ до под сам манастирски прњавор. Ја у најлепшим песничким мислима, како ј, лако песнику певати, кад му сваки корак хиљадама предмета и призора пружа; а шта ће песник у нашој равној Бачкој да пева? Ваљда непрегледну стрњину или недогледну нушта-

Отворена уста од овог сандучета се ставе на врата (отворена) ђерзонке, дно се одкучи и потискује унутра, тиме се и пчеле потискују напред пред дном у кошницу а са стране са бокова кошнице чисте их она пера са све четир стране. — Иначе овај се посао може обавити и са једном простом празницом.

**4. Гвоздено грналце.** На подужој гвозденој шипци насађено гвоздено грналце или ако је шипка при крају расплоштена савијена за 1 см. у виду правог угла. Овим се у пролеће и иначе кад пчеле саме не могу, чисти смет по две кошнице испод оквира, да се не улеже метиљ.

**5. Два ножа.** Један подужи на гвозденој а дрвеној држци врло оштар, којим ће се при вађењу оквира моћи лако онај лем да прореже којим су пчеле оквир улепиле. Или да се њиме сат на незгодном месту направљени оцече. Други нож ваља да је пошири, што тањи и са обе стране врло оштар, величина да је као у обична велика ножа. Њиме се сасецају поклопчићи са саћа кад се из овог хоће мед да истреса. За тај посао највећма препоручују тако

звани *Мушов нож*, који је одма иза држка савијен у виду правог угла. Са овим се ножем може и трutowско легло да сасече.

**6. Кљеште.** Изгледају, особито она страна која хвата, као гушчији кљун, изнутра са ситним резотинама или зупчићима. Онај део што у руке долази, тај је дужи, да се може дубље у кошницу турити. — Њима се извлаче оквири из кошнице. Ради лакшег рада, морају ове кљеште бити тање и згодно за тај посао урађене. А с тога, пошто треба прилична снага при стискивању и извлачењу оквира и одлепљивању из његовога места, морају бити fine и одвећ чврсте. Многи у место кљешта употребљују доста стиснуте **гвоздене рашље**, које се налазе на подужој шипци а ова у дрвеној дршци. Ухвати се оквир с једне стране међу рашље, накрену се рашље ма на коју страну, да бољма стисну летвицу у оквиру и тако се цео оквир извуче. Овим се рашљацима много оквири кваре.

**7. Јеж.** То је ваљак, колико и ширина сата или мањи; по њему позадевани оштри и пошири кратки клини.

ру? У тим мојим песничким мислима, тргне ме прозаична реч поп Шаце.

— На овај пртљаг, ето прѣавора, сад је на тебе ред!

Нисам се могао опирати: по углављеном реду тако је. Уздахнем, обесим пртљаг о раме па хајд напред!

Иђасмо кроз доста неуредан прѣавор. Напоследку није се ни чудити; сушно добра а лето, ради се, гледа се, да се оно мало летине што пре склони, па се баш нема толико каде, да се и кућа и стаја е поља у ред доведу. Како је унутри не знам, јер ни у једној кући нисмо били.

Но у колико је прѣавор доста јадна изгледа, толико је сам манастир величанствена изгледа. Не знаш шта је лепше, или онај узвишени положај на источној брдској коси а окренут изгледом од запа-

да и севера; или она дивно уређена башта пред кућом, од прѣаворске стране, која се слободно перивојем назвати може. Оваке цветне баште заиста ни један манастир нема. Ту су вам разновретне руже у красном цветању и друго дивно цвеће. Кад уђосмо, освежи нас од умора онај пријатни мирис овог красног цвећа. Кућа е поља особито лепо уређена, чиста, окречена; одма е прва погледа видиш да са уредним домаћином имаш посла. Па као год што је споља тако је и унутри, о чему смо се уверили кад уђосмо у њу.

Уђосмо унутра, запитасмо где је игумана соба, састасмо се е њим и упознасмо, који нас врло лепо прими и угости.

Игуман је лепа појава, седа старина отац Генадије Поповић, намесник Сергије Попић (сада дворски економ у Карловци-

Кроз ваљак пролази осовина, око које се може да окреће. Осовина је преко спољашње стране ваљка са оба своја краја састављена у једну шипку која је усађена у држку. Кад се дричком повлачи ваљак о какав предмет он се окреће и боде

на чему лежи. — Њиме се повлачи по заклопљеном саћу, кад се хоће из њега мед да истреса. Но то се може и Мutowим ножем као што рекосмо под 5.

(Свршиће се овај §.)

## ВИНОГРАДАРСТВО.

### I. Годишња радња у винограду.

**К**ао што ратар има на њиви преко целе године извештан рад који ако би ма и један од њих напустио рад му не би био ваљан, а од таковог рада не може ни ваљан успех очекивати. Тако исто и виноградар има ако не више и разноврстнијих радова у свом винограду а оно за цело онолико колико и ратар на њивама и међу стоком.

Ко хоће да бере плод на своју корист није му нар доста да само ради он мора знати и добро радити и шта ће кад и како ће радити, јер

и којекакав рад на ма он био и како лак или теретан, скуп или јефтин, не вреди много ако није према потребама онога предмета на коме се и због чега се ради, добро удешен. Те према томе како који рад и на који начин иде говорићемо о њима у низу више чланака.

### II. Загртање винове лозе.

Винова лоза пошто не може да издржи већу ладноћу од 14—16 R° а код нас често бива још и већа ладноћа зими, то се онда мора загрнути у земљу да је од мрзле сачувамо. У колико би могла и издржати ову хладноћу и у колико по много година код нас и не буде јаче

ма) и јеромонах у пензији регеменски отац Илатон.

Кућа манастирска је на сират, велико здање, лежи према истоку са два лакта а по среди не одвећ велика црква са кубетом. Цео манастир гледа према северу западу кроз подужу, као неки просек, између два подужа брда, бачкој страни преко Дунава. — Манастир је овај задужбина Раке, коморника деспота Јована. Црква слави о св. врачима, Кузману и Демјану. Црква је изнутра мала и врло укусно израђена. Иконостас је сликан 1765. г. сликао га је сликар Остојић. Сва је црква изнутра исликана разним празничким сликама. На и само кубе изнутра исликано је православним светитељима. Пред дверима стоји ново красно небо од црвене кадифе са великим златним словима извезе-

но свуд унаоколо „Свјат, свјат“ итд. добивено скоро од дарекљиве руке ктитора Бугарског из Новог Сада. — Кула је подигнута одма уз цркву већ као обично са западне стране. Горе у њој, налази се капелица посвећена св. Николи. Како веле у тој се капелици налазе непогребене кости митрополита Вићентија Јовановића, за кога су неправедно држали, да је намеравао онострану српску православну цркву да поунијати. Овај је митрополит био карловачки и београдски; умро је 1737. год. Како нам тамо рекосе садањи патријарх Георгије, учинио је нужна расположења, да му се у цркви кости сахране. — Са северне стране споља на кули рељефно је израђен један грб, по свој прилици митрополитски, а под њим неколико реди латинским словима нешто исписано, што се

зиме у толико ипак се морамо чувати и од мање хладноће која ипак може да винограду нашкоди, а то је голомразица. Кад нам на винограде наиђе голомразица она убија својом хладноћом и најмању искру живости у оку одакле и потиче живот лозин те у пролеће у место да нам ластари терају из лоза оно нам се појављују из чокота заперци од којих за ову годину немамо никакве користи. Дакле да све то избегнемо морамо сву лозу са чокотом заједно загрнути. Виногради се загрћу оном земљом која се налази поред чокота. Многи хоће да загрну свој виноград са сламом, плевом а и са неугорелим ђубретом но то је штетно с тога што прво све то труне па ће и лоза односно очи трунути, те ћемо имати отуд штете а не користи, а друго, то у себи дуже влагу одржава и при смрзли, пошто су те ствари јако порозне, пре и јаче се смрзне те тиме и опет очи пре могу да пропадне него кад би цео виноград незагрњен остао. Из разлога тога баш морају се чекати бар први јесењи мразеви усљед којих ће сволишке са лоза да опадне, да се и

оно не би заједно са лозом загртало. С тога се загртање мало касније за каснију јесен оставља, од прилике Новембера месеца. И при загртању се мора изврстан ред држати.

Пре свега треба виноградар да заиђе маказама или ма и са косаком и да све зелене заперке и залиске посече и настрану побаци, јер кад ови на лози преко зиме почну трунути, трунуће и сви делови лозе, односно упариће се те кад их на пролеће одгрнемо пронашће, а на лозу ми морамо јако да назимо јер ћемо с ње плод да беремо.

Цео ред лоза на чокоћу да је на једну страну поваљен и то чокот за чокотом; при поваљивању пази се да лоза није замршена нити се сме замрсити са лозом другог чокота, а још мање је дозвољено да се лоза повали па онда да се дугачке пресавију натраг, јер тим се лако могу сломити, а друго ако се не сломилу на пролеће при размештању ових лоза биће усљед тог савијутка неправилна циркулација сока, по том и неправилно растење ластара.

Старија стабла која се не дају пресавити до земље оставе се у своме

није могло прочитати јер је закречено и писмена су сва премазана, тек им се само трагови виде. При ручку уђосмо у врло дивну и пространу трапезарију, за коју се слободно може рећи, да је једна од најлепших у целој Фрушкој Гори. — Куд се год окренеш свуд је највећа чистоћа и најбоља уредност. — Порта је мала али је чиста. Са јужне стране у здање манастирско спроведена чесма са врло добром водом. Са источне стране, нема здања, но је јаки зид био прислоњен уз брдо, кога је ове године баш на појутарје славе јака бујица, која се с брда ваљала срушила. — Преко пута од манастира подигнуте су манастирске стале за стоку и другу пољопривредничку опрему.

После подне тога дана, проведосмо у нашим собама, које нам је о. игуман на

расположење ставио у друштву о. игумана, о. намесника и о. Платона у веселом и пријатном разговору.

После подне пред вече седнемо на манастирска кола и кроз споменути брдеки просек, пролазећи нуз лепо комуналну школу, која је тако рећи осим света сазидана, нуз брдо на коме су манастирски виногради, одакле добијаху на гласу салаксенју, но сад од филоксере готово савим потрвени, остаће једино лепа, али и жалосна успомена на њих. Прођосмо и нуз брда из којих се кречни камен вади и тако изађосмо са ову страну Фрушке Горе под Дунавске њиве, међу којима су и манастирске са салашом, те се друмом који води од Каменице упутимо Беочину.

полукругу а лозе се све уздуж једна поред друге поређају и земљом добро загрну. Стабла се обично сламом добро увију, а још боље је сноповима кукурузовине обложити. Поваљене лозе у реду се све најпре с једне стране а за тим с друге стране са доста земље загрну и тако бразда стрмо удеси да киша и вода при растапању од снега слива се у међу бразде а не кроз земљу на лозу јер преко зиме лози није нуждна влага.

Лозе које су поред зидова јако разгранате а стабло и положнице јако одебљане те би се врло тешко могле свући доле к земљи и загрнути, ваља на своме месту оставити и ако је могуће даскама их а по

томе кукурузовином добро покрити ово је много боље него их сламом а још мање крпама обмотавати; јер ово се, а особито последње, врло споро суши, те у пролеће кад је мокро и влажно при јачим мразовима мрзне се и тиме све њежније делове који су обмотани сатре.

Још нам ваља на завршетку овога одељка споменути, да при ова рада и одгртању и загртању виноградар треба да мотиком својом и земљу добро ситни а никако нити да велике грудве скида са бразде при одгртању, нити пак са великим земљаним грудвама загрће. Ситнење земље јесте у полак ђубрење.

## Ц В Е Ћ А Р С Т В О.

### Gladiolus. — Маџиc, Sabljan.

Гладиолуса има врло много врста, неки су, као *Gl. communis* домаће биљке друге као *Gl. byzantinus* потичу са Истока, дочим је трећи, као *Gl. floribundus* *Gl. psittacinus* и т. д. домовина у јужно

Африци односно на предгорју Добре наде или у Наталу.

1. *Gladiolus communis*, главица је чврста, пљосната или дугуљаста. Стабљика је до 45 см. висока пљосната, а црвеним другим сабљастим лишћем накићена. Цвете је на врху стабљике, која извире из

### VIII.

#### Беоцин.

Беоцин се завукао, идући од Червића па кроз село Беоцин дубоко међу Фрушкогорске планине. Са три стране брда и са истока, југа и запада. само стоји према северу отвор. Уз пут пред манастиром на западном брду лепа уређена кујнска башта. Ми прођосмо поред ње и посматрајући лепо бели манастир угледамо у башти о. игумана. Приђосмо порти, из које се појавио о, намесник и после међусобног упознавања показа нам на оца игумана који се већ нами приближаваше. Ми му изиђосмо на сусрет: приказасмо се и у којој цељи путујемо, нагласујући ја за себе, да никад до сад нисам ни у једном

српском манастиру био; на што ми он рече, са свим озбиљно:

— Па ви нисте онда Србин, кад нисте никад у манастиру били.

— За то и идем да будем Србин, одговорим му ја.

На то он рече: „Живио!“ И нареди да нам се собе даде. Ту се тада упознасмо и са г. професором Барусковићем, који се овде неколико дана бавио. —

И манастир је Беоцин врло леп и дивно уређен манастир. Чистота и уредност у највећој мери. Не знаш шта је лепше уређено и оправљено ил Црква с поља, ил порта која је са цвећем засађена, ил оно лепо вдање, које се пружа у облику „Г“ са јужне и западне стране; ил разне стаје, ил воћњак. Једном речи морати се све и сва допасти.

заштитна листа а поређано је све на једној страни, као да је снагом ветра тај положај заузело. Цвеће је ружичасто црвене са преливом љубичасте боје, или пак јасне црвене боје, а има једна врета бела цвета.

Успева у свакој пропустној земљи.

Главице се саде у јесен те цветају маја или јуна месеца. Цвеће је малено али ипак мило. Кад се опече цвет и стави у воду, може да се одржи дуго времена, па ипак даје пријатна утиска ефекта.

Главица се не вади ни ти се расађива, него сваке треће или четврте године, а то за то, јер онда обилније цвета. Око главнице за то се време размноже многе друге ситније, а те се ваде и употребљују за расплођивање после 3 или 4 године.

**2. *Gladiolus byzantinus***, главица је средње величине, округла и нешто пљосната.

Израсте до 80 и 180 см. високо а налицан је првој врети; негују се и расплођује као и он.

Сади се на 15 до 20 см у размаку.

**3. *Gladiolus tristis***, израсте до 65 см. На сваком врху носи по 2 или 4 жута црвенкасто пегава цвети, која поћу миришу.

**4. *Gladiolus floribundus***, потиче са прегорја Добре Наде. Расте усправно преко 1 м. високо. Цвати великим цветом мешане црвеном и белом бојом.

Цвеће је у цвасту дворедно; а цват је дуг од 30 до 40 см. па се кадкад и грана,

цвета у јулу и августу месецу. Воли лаку и трошну земљу.

Расплођује се семеном, јер се слабо главичице појаве у земљи око главне главице. Семењаци цветају кроз 3 или 4 године.

**5. *Gladiolus colvilli***, ова је врета постала од првашњих врста. Главица му је прилично велика. Цвет је смеђе љубичасте а воштане боје, са црвеним или жутиим пегама.

**6. *Gladiolus blandus* (Cl. ramosus)** Држи се да је ова врета постала од *Gl. floribundus* и *Gl. cardinalis* Пљоснате је главице, танке увијене а кад што гранате стабљике.

Цвета обилно у јулу и августу месецу, цваст је дворедан, ал пошто се увије, изгледа да је цвеће све у једном реду.

Главице се саде фебруара или марта месеца на 20 до 25 см. размака. Негује се и у лонцима Неговање је по све једнако оном од *Gl. gandavensis*

**7. *Gladiolus psittacinus***, из Натала је. Расти стабљиком до 1 м. високо, коју кити дворедо сабљасто лишће. Цваст је прилично дуг и једноредан. Цвеће је жуте боје а тамно црвеним пошкропљеним окрајцима. Цвати од августа па преко целе јесени.

Слабо се негује, и што се негује, то је све по лонцима, а на исти начин као и:

**8. *Gladiolus gandavensis*** (слика 68.) У Ганду у Белгији, које је место на гласу због великог и пространог неговања цвећа, које се тамо тера као занат за трговину

Црква, судећи по спољашноети изгледа да је врло велика, али кад се уђе у њу — напротив је мала. Много односи кула која је уз цркву са западне стране сазирана. Зидана је од 1736. до 1766. год. Иконостае су сликали сликари Димитрије Бајчевић и Теодор Димитријевић и то у размаку подужег времена, од прилике 30 до 40 година. Манастир је овај постао пресељењем српских калуђера из Раче из Србије. Прво су дошли и подигли манастир Ремету (Реметицу, Малу Ремету) а одатле пређу преко венца на ову страну Фрушке Горе и изидају Беочин. И сад постоји један путир из тога доба од 1779. — 1681. године. Пред иконостасом ове цркве уздигнуто је кубе на четир стуба. Црква по зидови није никаквим сликама пеликана по је бело окречена. Мно-

ге су иконе на иконостасу давале од поједини ктитора сликати

Споља уз цркву са северне стране ниже према певници уз зид је смештен скроман камени споменик песнику Јовану Грчићу Миленку. На њему прочитаемо овај надпис:

Докторанду медицине

Јовану Грчићу Миленку

рођ. 15. нов. 1846. † 29. м. 1875.

диже овај споменик брат му Ђорђе.

Ево ти горе сво —

Којој си слатко пев'о!

Сад још славуји поје

Негдање песме твоје,

Гора ти чува тело

А спомен српство цело.

З. Ј. Ј.

произвео је ову врсту вртар Бидингхаус, поседник највеће светске трговине цвећем, van Houtte, изнео ју је у трговину. Данас се готово искључиво негује само ова врста.

Главице је пуне а разне величине и облика према својим подврстама. Тера

једну или више стабљика према једрини главице а и према подврстама цвате од јула па до краја августа цвећем у свих могућих чистих и спојених боја; најновије подврсте, које се јако негују, јесу: *Gl. lemonnei*, *hyb. Gl. augustus*, *Gl. Queen Victoria*.

Гладиолус успева у свакој земљи, само ако није превећ тешка, хладна и влажна. Земљу за гладиолус ваља на време прекопати, проситнати и нађубрити. — Највећма му прија говеђије ђубре коњско му ђубре не прија, ако није матор и посве растрошен, дочим вештачко ђубре и изметнине никако не трпи.

Сади се у марту и априлу месецу а и половицом маја, на који начин гладиолус почиње да цвати јула и издржи цваћом све до октобера. За касну садњу узимају се веће главице и оне које спорије терају.

Саде се од 20 до 30 см. размака, а 6 до 10 см. дубоко у земљу. Кад су за-

сађени, онда се разастре по земљи нешто свежег говеђег ђубрета, да се земља не сасуши. Лети се мора обилно заливати.

Кад прецветају опеку им се стабљике, а лишће не, него се остави до јесени. У октоберу месецу или касније, једног лепог ведрога дана ископају се главице, про-



Сл. 68.

суше се, те се оставе и сачувају на сувом а смрзли не изложеном месту до сађења.

Расплођују се понавније главичицама, које се појаве око велике главице, у величини обичног лешњика. Годишње главичице док су уз матору главицу не те

Осим ове цркве налази се још једна капелица у непосредној близини манастирској и то југо западно од манастира; испод које, са западне стране тече поток, који је део е тога на свод изидан. Јужно од капеле и манастира су подигнуте манастирске стаје за стоку, храну и пољопривредничке приборе, које се налазе у најбољем и најлепшем стању.

Јужно од стаја је пространи шљивик, а иза овог чесма тако звана „хладна вода“ која је за сваку удобност врло удешена. Унаоколо ете стране је пространа шума, која се протеже и источно и западно око манастира, а иза ове са северне стране су лепа виноградина од којих врло добро вино добијају, особито црно, тако звано „танцош“. Али на жалост и овде је филоксер немилоствива.

Још северније, идући селу Беочину налазе се мајдани, из којих се копа каја од које манастир 3000 ф. годишњег прихода бере.

Овај манастир нема свога прњавора

Ми тај дан добро и весело провели смо а особито у вече у друштву многих гостију. Сутра дан још остамо да се одморимо и договоримо се да тај дан пред вече за хлада одемо у Бешеново. После ручка одосмо у тако звану „чикину собу“ на каву и да чим време прикратимо до одласка. Било нас је у соби доста од сваке бранде. Ми се забављасмо. И у најбољем јеку беше текла наша забава, ал' повикаше е поља: „Негова Светост дође!“ Ми то не веровасмо, него држасмо да нас само плаше. Стога настависмо наше весеље и забаву без икакве бриге. Ту се певало,

рају а и не прозебу ако презиме на пољу, па баш да и нису јако затрпане у земљи. У другој и трећој години кад се нешто ослаже, прозебу при хладноћи — 2" или 3" С.

Семе се сеје ретко кад; ако то бива

онда се сеје у априлу месецу у леје, па се семењаци негују на исти начин као и главичице. Опечен цваст одржи се дуго у води, шта више настави у њој даље и своју цватњу.

Biankini.

## П О В Р Т А Р С Т В О .

### С п а н а њ .

Ово је зеље по нашим баштама још доста ретко, и то прво из узрока што је доста слаба човечија храна а друго што га слабо знају и готовити, а ко га зна готовити и они га често не кувају јер при готовљењу а да буде добро, укусно и потпуно хранљиво изискује доста додавања, која на сваки начин много више стају него сам спанаћ, а поред тога кување опет остаје спанаћ. Но пошто зими а и рано у пролеће слабо још новог поврћа имамо то ово као прво, добро нам је дошло, с тога га највише и негују. —

Спанаћ се у главном дели на три врсте: зимњи, летњи и који на-

предује преко целе године. — Зимњи је спанаћ најбољи најомиљенији и најкуснији, а то с тога, што је овај прво ново кување тога доба; јер тада још ништа новог од поврћа немамо. — При сејању се приправи добро нађубрена и прекопана леја, на којој се повуку браздице до 3—4 см. дубоке а 3—4 dm. једна од друге и по браздицама у размаку од 3—4 см. семе од семена се посеје, добро трошном земљом загрне и ако је суша добром водом залије, ово се ради месеца Септембра. Тако се исто сеје и за пролеће но само месеца октобра; а у пролеће, за мај и остале месеце. — Летњи је спанаћ најбоље посејати у топлице и средином маја расадити у слободне леје у размаку 4—5 dm.

причано, шалило једном речи, весеље и забава је у најбољем јеку текла — а све као сретна нашег пута. А и где не би, састадох се ту са из детињства ми другом, беочинским домином, кога двадесет и неколико година како не видох... Ал у тај мах отворише се врата а мој ујак проф. Ђока Петровић на врати. Сви пођинасмо, ја му притрчим да се поздравимо и већ видесмо, да нас нису мало час варали. Вратим се натраг, а на моје и осталих велико чудо чистота и столова и собе у највећем реду, не само да на столовима нема чаша ни флаша, него и остало је све чисто; прозори отворени, да се мало соба пролуфтира. "Дуван, цигаре, луле, "цигарнишцили" све је то у магновењу ока склоњено. Чистоћа у

највећем реду. Било је већ међу нами који су гледали и на коју ће страну онако испод баре да стругну вели није „чинно“. Свак се то склања у своју келију, па тако и ми у наше. Очистимо се и угладимо и док се Његова Светост г. патријарх Георгије у стављени му на расположењу стану сместио, дотле ми нас тројица већ етајасмо у предсобљу и јависмо се телохранитељу му, да смо ради да му целивасмо св. десницу. Уђосмо унутра. Његова нас Светост дочека са речима: „Хаџије, хаџије“. Приступисмо св. десници целивасмо, запита нас још по нешто. Након чега ми изађосмо и договорисмо се уз државане о, игумана, да још останемо тога вечера и те ноћи у Беочину па сутра даље.

Његова Светост се налазио у добром

једну биљчицу од друге, ту ће се лако развијати, добро бокорити и својим листом нами услугу чинити.

Енглески спанаћ или онај, који напредује преко целе године сеје се у слободним лејама у пролеће и то пуста, а кад биљчице ојачају пресађују се на друге леје, на којима не само да нам услугу чине преко целе године него и по више година. — Ова се врста слабо гаји, јер је доста чврст и није тако укусан. Највише га тамо сеју, где га треба често и врло много за кување.



Сл. 69.

Има га више врсти, од којих можемо као ваљане да споменемо дуголисти спанаћ (сл. 69.) округлолисти а и други.

Све врсте изискују добру земљу, често плевљење, добро заливање а преко лета неколико пута и ђубрење са у води раствореним ђубретом. Ако је гола зима ваља га иверјем или плевом покрити.

и подпуном здрављу цркву и све ћелије и остале сеобе и стаје најбрижније је обилао и прегледао, као прави Отац својих духовних чада. О свему је питао о игумана и о. намесника о свима манастирским одношјајима и увек им нужна очинска и мудра савета дао.

Тога вечера стигне у манастир и г-прота Ј. Илић уредник „Хришћанског Весника“ из Београда, са својом госпођом.

За вечером је пало више лепих и искрених здравица и на Његову Светост, оца игумана, оца проту, проф. Ђ. Петровића па међу њима паде и једна од стране оца игумана и на наше две маленкости као српским аџијама; многаја љета од при-

## Д О Н И С.

Сомбор Октобер 1890.

Намеравамо ли каламке ове јесени на стално место да пресађујемо, то онда морамо овога месец да дамо јаме ископати.

Хоћемо ли старија дрва да пресади-мо, то морамо онда за 1 m. од стабла, један прстен у ширини 5—6 dm. околно ископати, који ваља да је дубок 5 dm. При копању морамо назити да жиле не повредимо. Касније се може нешто и подкопати и то особито за време смрзле и полако воћку са кореном и земљом љубати да је ослободимо од своје подине. Пошто се то ради више дана и то кад се смрзава, земља ће око корена чврсто да стоји и кад воћку са свим покренемо из њеног досадањег положаја можемо је пренети (наравно са већом снагом) у нову јаму, коју смо за њу ископали, и ту је лако унаоколо ситном земљом затрнати. — Ово се може радити преко зиме у току ма кој месеца.

Сва стабла код свију воћака, ваља сукненом крпом, добро протрети, да станамимо с њих и најмања легла појединих затирача, који су ту удобна места нашли.

Ваља збирати, прати, сушити па и сејати или склањати семе од јабучастог воћа. —

Оно воће које не рађа, или ако и рађа али врло слабо а грање врло јако тера, ваља издаље обкопати и жиле нешто скратити, тиме ће бујно растење у дрво у неколико застати и више ће се сока обраћати на образовање плодних за-

сутне братије и гостију сваку здравицу праћаше.

После вечере одемо поново Његовој Светости, да му целивамо св. десницу и да замолимо благослов за сутрашњи наш одлазак. —

Сутра ујтру опростимо се и захвалимо се на пријатељском дочеку преподоб-њешем оцу игуману Сави Орловићу, намеснику Серафиму Винчићу и ђакону Василијану Поповићу и упутисмо се поново пешце кроз шуму преко венца у Бешеново.

метака. Обкпане жиле, могу се са ретким ђубретом и нагнојити.

Особита се пажња мора обраћати на хватање семена јабучастог воћа, јер овога месеца све врсте ове групе воћа сазрева. Семе се мора посејати или за пролетње сејање приправити.

Из воћњака, башта, дворишта и винограда, све суве воћке ваља повадити, па ако нам ваља њихова места другом воћком поунити, морамо много већу јаму ископати него што би обично учинили. При каснијем сађењу, ваља јаму односно јаме такве, новом и добром земљом заградити и тада тек другу воћку засадити.

Како је лист са воћака опао, одма се мора предузети мијење стабла, да се не би гад по кори и пукотинама ове множи; а то се чини кречењем са кречном водом или смесом: 50 л. кречне воде 1 л. дебела терпентина и једну шаку кујнеке соли — те тим свако стабло премазати.

При крају овога месеца могу се старија па и млађа дрва пресађивати у приправљене јаме.

Овога се месеца почиње и ђубрити земља под воћкама, и цео овај рад око ђубрења воћака може се продужити кроз све идуће месеце до пролећа, до год све не пођубримо.

Суво грање морамо кресати а незгодне избодје (заперке), и изданке, особито око шљива, трешања, дгуња и ситног воћа, морамо vadити; ови повађени изданци могу се у расадник расадити, само ако имају лепе жиле.

Млад зачет шпалир (кордоне и палмете) може се покрити сламом, бар доњи делови.

Семе од све врсте воћака ваља посејати и леју у којој је усев, лишћем или плевом покрити.

## Б Е Л Е Ш К А.

### 15. Прекопавајмо испод воћака.

Ово је стари опробани и то врло добар обичај па ипак га врло слабо ко извршује. Под нашим воћкама обично је земља угажена и ливадаста. Због ове чврстине зими слабо може влага да продире до дољних жилица и за ове преко целог лета благодетне гране да приправи. На

против кад у јесен добро ову земљу колко круна у наоколо захвата прекопамо, преко зиме ће се толико влаге нацедити до последњих жилица, да ће довољно имати хране преко целог лета. Ово особито препоручујемо тамо, где се многи кукуци на воћкама појављују. Црв или кукац измили из воћа и увучесе у земљу; ако ову не дирамо он се овде учаури и лептир развије који још више овога гада намножи. На против ако земљу прекопамо чауре и гњиде од хладноће смрзну се и пропадну, ако и остане што, не да се ни сравнити са оним бројем, колико би иначе било

## КЊИЖЕВНОСТ.

4.) Нови прилози за познавање вина; написао Мита Петровић. — (Прештампано из 163. свеске „Летописа“.) У Новом Саду. 1890. — Ову научну расправу, која је од „Матице Српске“ награђена и коју је написао наш познати научењак г. проф. Петровић заслужује да се прочита и проучи са највећом пажњом.

5.) Гајење пернате живине. Израдио Др. Ђорђе Радић са овом садржином: Увод. О израни пернате живине у опште. Кокош у њеној разноликости. **Домаћа и њој сродне кокошке.** Домаћа кокош. Штирска кокош. Талијанка. Головрата Ердељанка. Холандска. Доркинг. Ла Флеш. Шпањолка. Кусуља (кунда). Стрша. **Кохинхинке и њима сродне кокоши.** Кохинхинка. Малајка. Брама или Брамапутра. Јокохама. Илимут-Рок — Свилопера Јапанка. Феникс. Ворак. **Капорке.** Холандка. Брабантка. Султанка. Крев-кер. Худанка. Падванка. **Малише.** Златасти малиша.

Хабо О избору петла и кокице за приплод. О несиву. О јајету и његовим саставним деловима. О избору јаја за насађивање. О насађивању. О развиту пилета у јајету. После пилења. На шта треба пазити при израни одраслих кокошака? О гојењу младих пилића. О копуњењу. О остављању јаја. **Ђурка.** Дивља ђурка. Питома ђурка. О нези ђурака. О избору ђурка и ђурке за приплод. О несиву и насађивању. О одрађивању ђурића. О гојењу ђурака. **Гуска.** Гуска у њеној разноликости. Домаћа гуска. Поморска. Тулузка. Британка. Мисирка. Бела Талијанка. Велика Китајка. Новохоландка. Канадка. Сјеверка. О нези гусака. О несиву и насађивању. О одрађивању гушчића. О гојењу гусака. О перуљању. О сушењу мяса. **Патка.** Патка у њеној разноликости. Љуш-

тура. Руонка. Ајлсберка. Кашикара. Дугорешка. Шилорешка. Гавка. Невеста. О нези патака. О несиву и насађивању. О осталој нези. О болестима.

Топло препоручујемо ово дело станарицама и свима онима који радо одгајају живину, јер ће заиста у њему наћи поуке и јасна упутства. Једино би још г. Др. Радић добро учинио кад би обзнанио јавно где би се, ради запаћања, могло семе и јаја набавити од разних споменутих врсти, како би наше станарице могле своју домаћу живину укрштајем још већма подићи.

Ова се књига може добити у штампарији Арсе Пајевића у Н. Саду. Цена је 1. фор. Ко пошаље новац за 6 књига, добија седму књигу на дар.

**J. C. SCHMIDT**

**ЕРФУРТ.**

Препоручује свој велики избор

**СЕМЕНА**

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шибља и од сваке врсте воћа.

**ПРОИЗВЕДЕНИ БИЉАКА**

сваке врсте, особито екзотична цвећа и **НОВИТЕТА** од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталоге шаље сваком на захтевање бесплатно и франкирано.

**J. C. SCHMIDT**  
Erfurt.

Штампано код Антона Мужика у Сомбору.